

Domnule Fredo Arias-King, o să încep
discuția noastră cu o scurtă prezentare a

„România este care poate fi în struct

Convorbire cu a

Moldova, deoarece, dacă mai întârziam cu
câteva luni, cred că federalizarea R. Moldo-
va era deja un fapt împlinit.

Domnul Vladimir Socor, omul-locomotivă în campania antifederalizare și, probabil, cel mai reputat analist internațional al zonei, vorbea despre un Comitet creat la Washington pentru susținerea cauzei R. Moldova la Departamentul de Stat și corecta informare a decidenților politici americani.

Fredo Arias King: Da, există un asemenea comitet, iar activitatea lui este una informală... S-a înființat în timpul campaniei de reacție împotriva proiectelor de federalizare propuse în 2002-2003 de către OSC și/sau Rusia.

A fost, până acum, eficace...

Fredo Arias King: Da, din fericire. Dar societatea civilă din R. Moldova, partidele de opoziție, cetățenii sunt cei care au blocat până la urmă. Acordul de federalizare pro-

treburile interne ale altui stat. Acest lucru i-a speriat, cred eu, și pe Constantinescu, și

te cel mai potrivit candidat ace lobby pentru R. Moldova urile internaționale”

nalistul politic internațional Fredo Arias King

lui Iurie Roșca și Oazu Nantoi cu oficiali de la Washington, s-a văzut că acest proces a fost stopat. OSCE mizează pe acest proiect, deoarece înțelege că-și pierde influența. R. Moldova este pentru această organizație o șansă care i-ar permite să-și continue existența. Se știe că orice birocrație are un singur scop – să supraviețuiască. O dată cu lărgirea NATO și a Uniunii Europene, OSCE va avea un buget mai restrâns, mai puțini colaboratori și mai puțină influență și autoritate. Din câte se vede, OSCE se lasă influențată de Moscova în reglementarea conflictului transnistrian. În aceste convorbiri pentagonale, toate părțile sunt dirijate de Rusia – și Ucraina, cu un președinte pro-rus, și R. Moldova, cu o guvernare comunistă, și Transnistria, condusă

munisții. Dacă la alegeri vor câștiga forțele anticomuniste, situația se poate rezolva de la sine, deoarece aceste forțe privesc altfel integritatea R. Moldova decât comuniștii. Să nu uităm că, recent, în Uniunea Europeană au fost primite câteva țări din fostul bloc comunist. Aceste state privesc cu alți ochi situația politică din R. Moldova decât Franța, Italia sau Germania – țări care n-au avut la putere comuniști. Din aceste considerente, cred că viitorul sugerează condiții mult mai favorabile pentru negocieri. Acesta ar putea fi unul dintre motivele pentru care Rusia se grăbește astăzi și joacă alături de Tiraspol încercând să atragă de partea ei și Ucraina...

Din nefericire, Opoziția nu este unanimă nici în ceea ce privește atitudinea față da Ti-

jocului european de la începutul secolului XXI. Păstrând proporțiile, cuplul Putin-Smirnov are aici echivalentul Voronin-Teleşcu (directorul Companiei)...

În legătură cu epurările practicate acolo sau cu intervențiile în forță ale poliției împotriva manifestanților, s-au pronunțat și OSCE, și Consiliul Europei, prin vocea reprezentantului său Vladimir Philipov: „în secolul XXI în Europa nu se procedează în acest fel”.

Fredo Arias King: Asta e perfect adevărat, și asta arată că nu putem vorbi despre „europenizare” sau democrație astăzi în R. Moldova. Țelul principal sunt alegerile electorale din primăvara anului viitor. Comuniștii vor să păstreze televiziunea publică cu orice preț, de aceea dau afară jurnaliștii care nu sunt de partea lor și îi brutalizează pe aceia care manifestează pașnic împotriva unor asemenea măsuri dictatoriale, într-o acțiune de protest legală, autorizată de organele în drept... Comuniștii simt că pierd puterea. Dar și

**„Cred că
ar trebui
clarificate mai bine
atitudinile și transmise
dinspre Opoziția
anticomunistă
mesaje
coerente”**

dumneavoastră... Așadar, sunteți născut în Mexic. Sunteți, deopotrivă, activist și analist politic internațional, fondatorul ziarului Demokratizatsiya. The Journal of Post-Soviet Democratization, editat la Washington. Aveți un master pe studii sud-est europene și ruse la prestigioasa Universitate Harvard din Statele Unite ale Americii. Subiectul tezei este legat de activitatea serviciilor secrete, specializarea dumneavoastră. În contextul studierii sovietologiei, v-ați ocupat, în special, de restructurarea KGB-ului în Rusia și cauza eșecului acesteia. În anii 1992-1994 ați fost unul dintre organizatorii conferințelor la nivel mondial legate de acest subiect, fiind responsabil de participarea specialiștilor străini la aceste conferințe. Sunteți ceea ce se cheamă un „activist democrat”, ex-consilier al președintelui Partidului Acțiunii Naționale din Mexic și „persoană de lobby” la Washington. Ați publicat studii și lucrări despre regimurile totalitare, în special, cel sovietic...

Fredo Arias King: Da, iar în lucrările mele am abordat și problema Republicii Moldova, a cărei situație o urmăresc constant și cu interes maxim...

Domnule King, o să încep brutal, cu o întrebare care se află pe buzele tuturor: care este atitudinea Statelor Unite față de ceea ce se întâmplă în R. Moldova, așa cum o percepeți dumneavoastră, prin contactele pe care le aveți la Washington sau la Departamentul de Stat?

Fredo Arias King: Să o luăm cu începutul... Despre R. Moldova niciodată nu s-au știut prea multe în SUA. Dintre cele 28 de state ale fostului bloc comunist, R. Moldova este una dintre cele mai necunoscute în Departamentul de Stat al SUA. Nu a existat o persoană care să lupte cu regimul comunist, care să devină ulterior președinte și care să aibă influență în politica internațională, așa cum a fost, bunăoară, Vaslav Havel în Cehia.

Probabil că e un pic și vina României, cel mai potrivit candidat care putea face lobby pentru R. Moldova în structurile internaționale. România avea, însă, o scuză, deoarece există niște legi stricte, potrivit cărora, o țară care dorește să devină membră NATO nu are dreptul să se amestece în

pe Năstase, și pe Iliescu...

... Dar acum nu mai este cazul!

Fredo Arias King: Nu, nu mai este, căci un membru NATO nu își suspendă interesele strategice o dată cu apartenența la organizație. Avem suficient de multe exemple în acest sens...

Așa este... Să revenim acum la R. Moldova.

Fredo Arias King: R. Moldova a rămas singură cu problemele sale, fără nici un sprijin din afară pentru promovarea valorilor democratice. Singura țară în vizorul căreia a fost și continuă să se afle R. Moldova este Rusia. La Washington a început să se vorbească despre R. Moldova anul trecut, în luna februarie, când Iurie Roșca, liderul opoziției parlamentare, s-a întâlnit cu persoane influente din administrația președintelui Bush. Abia atunci oficialii americani au aflat adevărul despre ceea ce se întâmplă în R. Moldova. Cu părere de rău, trebuie să o spun, deși Departamentul de Stat al SUA avea legături prietenești cu Guvernul R. Moldova, obișnuia să conlucreze mai mult cu Moscova pentru a afla despre situația din această zonă a Europei de Est. Întâlnirile cu liderul opoziției de la Chișinău au fost benefice pentru ambele părți. Acum, Casa Albă cunoaște mai multe despre R. Moldova, iar opoziția de aici poate miza pe sprijinul forțelor republicane din SUA.

„Un membru NATO nu își suspendă interesele strategice sau naționale o dată cu apartenența la organizație!”

Chiar reprezentanții republicanilor i-au recomandat lui Iurie Roșca să se întâlnească cu democrați din Europa Occidentală, pentru că ceea ce se întâmplă în R. Moldova este o problemă nu numai a României, dar a întregii Europe. La Praga și Bratislava, la Roma sau Bruxelles, Iurie Roșca s-a întâlnit cu mai mulți disidenți ai regimului comunist, care s-au arătat încântați să-l ajute și să-l susțină în lupta contra comuniștilor moldoveni-democrați. Datorită acestor întâlniri, atât Washingtonul, cât și Bruxellesul au luat la timp atitudine față de situația din R.

pus de OSCE în 2002 sau Memorandumul Kozak din 2004...

Cum caracterizați dumneavoastră aceste tentative de a federaliza R. Moldova, în pofida Constituției în vigoare a acestei țări sau a dorinței cetățenilor ei?

Fredo Arias King: Federalizarea nu este decât o manieră a Rusiei de a controla R. Moldova și, după părerea mea, ambasadorul William Hill greșește când o susține cu atâta vehemență. Pe

internet a apărut o scrisoare de-a mea, adresată lui William Hill.

Am scris în acea scrisoare că, dacă ar fi fost diplomat al OSCE în Mexic și dacă ar fi făcut ceea ce face în R. Moldova, ar fi rămas fără 3-4 părți ale corpului. În luna august 2003, mi-a acordat un interviu, în care mi-a spus deschis că-i urăște pe democrații din R. Moldova, a vorbit de rău despre Iurie Roșca (creștin-democrat) și Oazu Nantoi (social-democrat) după una dintre vizitele acestora la Departamentul de Stat, în schimb a avut numai cuvinte de laudă despre președintele Voronin și despre Trubnikov, care i-ar fi spus că Rusia nu-și va retrage contingentul militar din stânga Nistrului. Mi-a fost atunci clar de partea cui se afla Hill, cu toate că un diplomat în acest caz ar trebui să rămână neutru. Ceea ce nu mai e cazul cu William Hill. După părerea mea, Hill demult trebuia rechemat, deoarece se vede că OSCE nu este în stare să contribuie la ameliorarea conflictului transnistrian. Kremlinul a pierdut prima partidă, o dată cu nesemnarea „planului Kozak”. Acum vrea să-și ia revanșa. De aceea insistă asupra federalizării cât mai grabnice a R. Moldova sau lansează proiecte gen Belkovski.

De fapt, ce poziție împărtășește Hill – a Departamentului de Stat al SUA?

Fredo Arias King: Este adevărat că Departamentul de Stat al SUA și OSCE au fost atunci pentru federalizare. Aceasta, însă, nu este o poziție oficială. După întâlnirile

„În Tron avem de o intervenție foarte hotărâtă un moment actorii care contracarez foarte coroziv”

de un regim separatist, și OSCE, care este loială Moscovei. În această formulă pentagonală, nu este loc pentru România, pentru SUA, pentru Uniunea Europeană. OSCE, pur și simplu, nu are de ales și se vede nevoită să susțină Rusia. Departamentul de Stat al SUA are probleme mult mai stringente (războiul din Irak, terorismul mondial, Afganistanul), de aceea a lăsat pe seama Rusiei rezolvarea problemei transnistriene, mai ales că birocrății din departament nu cunoșteau realitatea. Acum, când au aflat că un procent destul de mare din populația R. Moldova este contra federalizării, și-au schimbat și ei poziția.

Ce se petrece acum în Transnistria?

Fredo Arias King: O intervenție rusească foarte hotărâtă, într-un moment în care toți actorii care ar trebui să contracareze asta nu sunt foarte concentrați pe zonă, din motive subiective sau obiective. Încă nu avem poziții foarte clare nici din partea SUA, nici din partea UE, nici a Ucrainei, OSCE sau a României. Tiraspolul și Moscova vor cât mai repede să aplaneze conflictul, dar în favoarea Rusiei...

De ce se grăbește Kremlinul acum?

Fredo Arias King: Există niște explicații. În luna noiembrie, vor avea loc alegerile în Ucraina. Posibil că parlamentul ucrainean va fi unul prooccidental. Democratul Iușcenko va fi un partener mai bun în cadrul negocierilor pentagonale decât Kucima.

Astfel, Ucraina ar putea juca un rol decisiv în cadrul acestor negocieri. La îndemnul Occidentului, Ucraina ar putea închide frontiera cu Transnistria. Se știe că regimul separatist al lui Smirnov se menține doar datorită traficului de ființe umane, de arme și substanțe narcotice. Dacă frontiera va fi sub control, regimul, pur și simplu, nu va supraviețui. Pe de altă parte, se vor schimba relațiile R. Moldova cu România. Până acum, România se teme să se amestece în treburile interne ale R. Moldova. În prezent, când România a devenit membră NATO, lucrurile pot lua o întorsătură favorabilă pentru R. Moldova. Vor avea loc alegeri și în R. Moldova. Este puțin probabil ca la putere să rămână co-

raspol... Vladimir Socor a constatat și el, cu insatisfacție, această realitate. Iată un comentariu al analistului politic: „Nedumerire trezește atitudinea d-lor Dumitru Braghiș, Serafim Urechean și Dumitru Diacov, lideri ai unora dintre componentele blocului „Moldova Democrată”. Acești domni, fie personal, fie prin articole plasate în presă, îl acuză pe președintele Voronin că ar purta o parte din vină pentru impasul negocierilor. Chipurile, dl. Voronin e prea dur cu Igor Smirnov; chipurile, domniile lor ar ști cum să se înțeleagă cu Igor Smirnov. Atunci când politicienii de la Chișinău umblă la Ambasada Rusiei cu asemenea sugestii, se răspândește impresia că dâșii mizează pe simpatiile Rusiei în alegeri și după. Cochetăriile d-lor cu Tiraspolul ar putea fi un preț oferit Moscovei ca să mizeze pe dâșii” („Condiții minime pentru negocieri reale”, Radio Europa Liberă, vineri, 13 august 2004).

Să sperăm că această lipsă de coordonare a Opoziției este doar un episod ne semnificativ...

Fredo Arias King: Dacă președinte al R. Moldova va ajunge Roșca ori Nantoi, sunt sigur că planul de federalizare nu va fi semnat. Dacă, însă, la cârma statului va ajunge unul dintre liderii citați de Socor, nu mai poți fi sigur... Acești lideri politici, din păcate, nu sunt siguri de ceea ce spun. Cred că ar trebui clarificate mai bine atitudinile și transmise dinspre Opoziție mesaje coerente, căci acest joc la două capete, oricât de „justificat” ar părea în aparență, transmite mesaje contradictorii în afară... Prioritar pentru forțele democratice din R. Moldova, dar și din întreaga lume, trebuie să fie nu semnarea sau nesemnarea proiectului de federalizare, dar eliminarea regimului Smirnov. Or, pentru asta trebuie să fie unite, chiar dacă nu sunt unite politic.

Dincolo de chestiunea Transnistriei, mai este o problemă crucială astăzi în Republica Moldova, anume situația de la Compania „Teleradio-Moldova”. Este, dacă pot face o asemenea comparație, o veritabilă „Transnistrie din interior”, o enclavă „separatistă” față de orice spațiu democratic și care sfidează împotriva tuturor regulile

de societatea civilă simte asta!

O ultimă întrebare, legată acum de viitoarele alegeri parlamentare din R. Moldova. Coraportorul Consiliului Europei pentru R. Moldova, Josette Durrieu, declara la Chișinău că Consiliul Europei intenționează să urmărească îndeaproape campania electorală din R. Moldova și scrutinul propriu-zis. E deja un semn de neîncredere...

Fredo Arias King: Și este justificat... În condițiile când, practic, tot corpul Comisiei Electorale Centrale a Republicii Moldova este controlat încă de pe acum de către președintele comunist Voronin, există temeri că viitoarele alegeri parlamentare, programate pentru începutul anului 2005, se vor desfășura cu grave încălcări ale normelor democratice. Este foarte important că Consiliul Europei intenționează să urmărească îndeaproape campania electorală din Republica Moldova și scrutinul

propriu-zis. Consiliul Europei are un rol deosebit de important în R. Moldova. Spre deosebire de OSCE, care consideră că și-a compromis scopul aflării la Chișinău prin activitatea, mai bine zis, prin inactivitatea lui, Consiliul Europei nu este controlat de Rusia. În Occident deja sunt experți în domeniu care afirmă că funcțiile OSCE în spațiul CSI, inclusiv Moldova, ar fi cu ușurință preluate de Consiliul Europei, care dispune, practic, de același mandat. În cazul în care alegerile parlamentare din 2005 vor fi câștigate de forțele declarate anticomuniste, din Opoziție, primul pas, pe care ar trebui să-l facă acestea, este să ceară înlăturarea oficială a OSCE de la procesul de democratizare a R. Moldova. Faptul că Consiliul Europei a decis să monitorizeze alegerile din Republica Moldova este de salutat, deoarece nota critică a Strasbourgului ar putea conduce la schimbări spre bine. Consiliul Europei dispune de mecanismele necesare care îi permit să înceapă de pe acum activitatea de monitorizare, nu doar în ziua alegerilor.

Vă mulțumesc!

Chișinău, august 2004

A consemnat Dan Dungaci

„Comuniștii simt că pierd puterea. Dar și societatea civilă simte asta!”